

МОДЕЛЮВАННЯ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність. Донецька область - найпотужніший за обсягами виробництва старопромисловий район України, від стабільності функціонування якого залежатиме сталість економіки країни в цілому.

Донецька обласна рада та обласна державна адміністрація визначили стратегічною метою своєї діяльності формування інноваційної моделі розвитку економіки регіону, що має стати підґрунтям для нових підходів та методів управління, удосконалення економічних механізмів господарювання, використання програмно-цільового методу управління, який забезпечуватиме пропорційний розвиток різних галузей і сфер господарського комплексу регіону, рівновагу між галузевим та територіальним управлінням, узгодженість стратегічних завдань з ресурсною базою і потребами регіону. Отже тема статті є актуальною. Провідними українськими дослідниками, які розглядали тему інноваційного розвитку Донецького регіону є В.П.Александрова, І.В. Алексеев, О.І. Амоша, В.М. Гончаров, М.І. Долішній, О.В. Савчук, М.Г. Чумаченко, І.Б. Швець та ін.

Основна робота. Моделювання — це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень іншим, подібним до нього (моделлю).

Під моделлю розуміється об'єкт будь-якої природи (мислено уявлена або матеріально реалізована система), котрий, відображаючи чи відтворюючи в певному сенсі об'єкт дослідження, здатний заміщати його так, що вивчення моделі дає нову інформацію про об'єкт.

Моделювання широко використовується в дослідженні систем різної природи, але особливого значення воно набуває в соціальному управлінні, в рамках методології системного підходу. Характерною рисою розглядуваного методу є можливість відтворення моделлю відповідно до завдань дослідження тих чи інших істотних властивостей, структур досліджуваного об'єкта, взаємозв'язків і відносин між його елементами. В процесі пізнання модель іде слідом за об'єктом, будучи певною його копією, а у відтворенні, конструюванні, навпаки, об'єкт йде слідом за моделлю, копіюючи її [5].

Модель фіксує існуючий рівень пізнання про досліджуваний об'єкт. Неможливо створити універсальну модель, котра могла б відповісти на всі запитання, що викликають інтерес; кожна з них дає лише наближений опис явища, причому в різних моделях знаходять відображення різні його властивості. До моделювання звертаються тоді, коли досліджувати реальний об'єкт з усією сукупністю його властивостей недоцільно, незручно або неможливо.

Донецька область - найбільший промисловий регіон України, забезпечує близько 20 % промислового виробництва держави (при населенні в 10 % загальноукраїнського).

Економічний потенціал області - це понад 800 промислових підприємств, 13650 малих підприємств, більше 500 будівельних організацій, 472 сільськогосподарських підприємства, 2272 фермерських господарства. Їх обслуговує 181 банк, 27 страхових компаній і бірж. В області зосереджено близько 7 % усього науково-технічного потенціалу України [4].

Області належить майже п'ята частина основних промислово-виробничих фондів України, вона посідає провідні місця в Україні з виробництва багатьох видів промислової та сільськогосподарської продукції.

Основу економіки області складають підприємства вугільної промисловості та металургійного комплексу (68 % загальних обсягів промислового виробництва області). Вони забезпечують понад 50 % загальних обсягів в Україні вуглевидобутку, майже 80 % видобутку коксівного вугілля найцінніших марок для металургійного виробництва, майже половину виробництва чавуну, сталі, прокату чорних металів, коксу, п'яту частину - сталевих труб. В області зосереджені найважливіші для господарського комплексу України виробництва свинцю, цинку, ртуті, рідкісноземельних металів [4].

Підприємства хімічної промисловості забезпечують близько третини загального випуску в Україні аміаку, мінеральних добрив, сірчаної кислоти, полістиролів.

Машинобудівні підприємства області повністю забезпечують потреби держави в гірничопрохідницькому обладнанні (шахтних підйомних машинах, комбайнах очисних та прохідницьких), на 87 % у прокатному обладнанні.

Потужності товаровиробничого комплексу області дозволяють забезпечити виробництво товарів повсякденного попиту майже всіх видів. Область виробляє до 98 % загального обсягу в Україні побутових холодильників, половину пральних машин, 90 % кухонної солі, п'яту частину кондитерських виробів.

Однією із головних проблем Донецького регіону є значна територіально-господарська диспропорційність розвитку, що обумовлює різку поляризацію соціально-економічного розвитку територій навіть у межах області.

Протягом останніх років структура промислового виробництва Донецької області залишається майже незмінною, із домінуванням частки металургії, вугільної промисловості, машинобудування. Обсяг промислової продукції Донецької області за 2011 р. збільшився проти 2010 р. на 13,1 %. 42,6 % реалізованої продукції припадає на металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, 11 % – на виробництво та розподілення електроенергії, 10,8 % – на вугільну промисловість, 9,9 % – на машинобудування, 8,5 % – на виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення, 5 % – на виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, 4 % – на хімічну та нафтохімічну промисловість [4].

Незважаючи на галузеве лідерство промисловості підприємства потребують:

- технічного оновлення та впровадження інноваційних технологій для підвищення конкурентоспроможності регіону;

- створення інвестиційно привабливого середовища для модернізації господарчого комплексу.

Вибір інноваційних проектів - це один зі спірних і проблемних аспектів інноваційного менеджменту. Найбільш складним є визначення системи критеріїв відбору й ранжирування інноваційних проектів на початковому етапі інноваційної діяльності, тому що дотепер не існує єдиної концепції оцінки ефективності інновацій [2]. Причиною цього, по-перше, є те, що прибутковість багатьох інновацій має стратегічний характер, а їх окупність спостерігається у великому тимчасовому розриві відношенні періоду вкладення коштів. По-друге, інноваційна діяльність відбувається в умовах невизначеності й великого ризику, тому дуже складно оцінити на початковому етапі кінцевий результат нововведення.

Розробкою критеріїв для оцінки інвестиційних проектів займалися такі науковці, як Ю.К.Бабанський, І.П.Подласний, М.Л.Портнов та ін. Отже, основними критеріями для оцінки інвестиційних проектів є:

А. Мета організації, стратегія, політика й цінності:

- 1) сумісність проекту з поточною стратегією регіону й довгостроковим планом;
- 2) відповідність проекту відношенню регіону до ризику;
- 3) відповідність проекту відношенню регіону до нововведень;
- 4) відповідність проекту потенціалу росту регіону;
- 5) стабільність положення в регіоні;
- 6) вплив більших фінансових витрат і відстрочки одержання прибутку на сучасний стан справ в регіоні;
- 7) вплив можливого відхилення часу, витрат і виконання завдань від запланованих, а також вплив невдачі проекту на стан справ в регіоні [1].

Б. Фінансові критерії:

- 1) розмір інвестицій (вкладення в проведення, вкладення в маркетинг);
- 2) потенційний річний розмір прибутку;
- 3) очікувана норма чистого прибутку;
- 4) стартові витрати на здійснення проекту;
- 5) передбачуваний час, після закінчення якого даний проект почне приносити прибуток або покаже очікуваний результат;
- 6) фінансовий ризик, пов'язаний зі здійсненням проекту;
- 7) період часу, через який почнеться випуск продукції (послуг), а, отже, відшкодування капітальних витрат [3].

В. Виробничі критерії:

- 1) необхідність технологічних нововведень для здійснення проекту, або у випадку якщо проект це передбачає, відсоток технологічних нововведень що будуть впроваджені;
- 2) відповідність проекту наявним виробничим потужностям (чи буде підтримуватися високий рівень використання наявних у наявності виробничих потужностей або із прийняттям проекту різко зростуть накладні видатки);
- 3) величина витрат проведення. Порівняння її з величиною витрат у конкурентів;

4) потреба в додаткових виробничих потужностях [1].

Г. Зовнішні критерії:

1) можливість шкідливого впливу продуктів і виробничих процесів на навколишнє середовище;

2) правове забезпечення проекту, його відповідність законодавству;

3) можливість впливу перспективного законодавства на проект;

4) можливість реакції суспільної думки на здійснення проекту.

Критерії, необхідні для оцінки інвестиційних проектів, можуть різнитися залежно від конкретних особливостей самих проектів, їх галузевої приналежності й стратегічної спрямованості. При оцінці окремого проекту з усього переліку критеріїв необхідно використовувати лише ті з них, які впливають безпосередньо із цілей, стратегії й завдань організації, довгострокових планів, а також лише за наявності відповідних показників у вихідних даних проекту.

Вище перераховані критерії дають змогу проаналізувати усі основні показники проектів, порівняти декілька проектів між собою та знайти більш вигідний, зробити висновок що до подальшого етапу розвитку (впровадження) проекту, тобто прийняття позитивного чи негативного рішення про впровадження інноваційного проекту в регіоні.

Висновки. Інноваційна політика Донецького регіону має буде спрямована:

1. у вугільній промисловості - на поліпшення споживчих властивостей вугільної продукції на основі створення принципово нових систем глибокої переробки, збагачення і брикетування, вирішення проблем підготовки, транспортування, збереження і спалення водовугільної суспензії, підвищення ефективності розробки вугільних родовищ, а також підвищення ефективності і безпеки підземних робіт на базі автоматизованих комплексів і спеціалізованих контрольних мереж;

2. в електроенергетиці - на створення парогазових установок та газотурбінних блоків для електростанцій на газоподібному паливі і високо-ефективних паросилових енергоблоків із застосуванням новітніх технологій спалення палива, розвитку економічно ефективною малої і нетрадиційної енергетики, а також вирішення проблеми захоронення радіоактивних відходів АЕС, одержання екологічно чистого високоякісного енергоносія з низькоякісного палива, розробку економічно ефективних енергоустановок, що використовують поновлювані джерела енергії і підвищують ефективність систем передачі електроенергії на значні відстані;

3. у транспортному комплексі - на відновлення парку транспортних засобів, модернізацію інфраструктури, застосування прогресивних технологій, підвищення технічного рівня усіх видів транспорту, відновлення залізничного рухомого складу, морських, річкових і повітряних суден, автотранспортних засобів, перевантажувальних комплексів, дорожніх машин і устаткування, навігаційних систем;

4. у металургійному комплексі - на створення наскрізних технологічних циклів виробництва, що забезпечують ресурсо- і енергозбереження, розширення асортименту і підвищення якості металопродукції. в хімічній і

нафтохімічній промисловості . на матеріало- і енергозберігаючі технології виробництва синтетичних і композиційних матеріалів нових поколінь, технології виробництва екологічно чистих добрив і малотонажні хімічні ресурсозберігаючі виробництва на базі автоматизованих блочно-модульних систем [6].

Важливе значення мають екологічні пріоритети інноваційної діяльності, адже за допомогою використання сучасних технологій і ноу-хау можна забезпечити поліпшення стану навколишнього середовища.

Література

1. Бабанський Ю.К. Інноваційний розвиток Донецького регіону / Ю.К. Бабанський. – Д.: Навчання, 2010. – 254с.
2. Бордовська Н.В. Інновації / Н.В. Бордовская, А.А. Реан. – К.: Знання, 2009. – 304с.
3. Подласий І.П. Розвиток економіки регіонів України / І.П. Подласий. – Одеса.: ВЛАДОС, 2011. – 576с.
4. Подимова, Л.С. Економіка України / Л.С. Подимова. – К.: Знання, 2011. – 168с.
5. Сластьонін В.А. Економічний розвиток / В.А. Сластьонін, І.Ф.Ісаєв, Е.Н.Шиянов. – К.: Академія, 2010. – 576с.
6. Сластьонін В.А. Педагогіка: інноваційна діяльність / В.А.Сластьонін, Л.С.Подимова. – К.: Магістр, 2011. – 224с.